

lomban egészen újszerűnek tűnik fel. A pedagógust kiválóan fogják érdekelni az idegrendszer elfáradására vonatkozó megállapításai és a II. kötetben a figyelemre (ezt Wundt után az akarat körében tárgyalja), az egyéniségre és ennek fejlődésére vonatkozó vizsgálatait.

Mindezek után bátran kimondhatjuk, hogy Ranschburg könyve valódi nyeresége amúgy is még mindig szegény pszichológiai irodalmunknak. Kár, hogy a szerző nehézkesen és nem mindig magyarosan ír, így is azonban a legmelegebben ajánljuk a könyvet folyóiratunk olvasóközönségének.

Szekely György.

Dr. Frank Antal: Lelki megújulás. Voluntarisztikus idealizmust hirdető pedagógia néhány alapvonala. Bp. 1924. Békéssy Sándor kiadása. (188 l.)

E könyv címében rámutat arra a legnagyobb szükségletre, melyre nem törekszünk eléggé. Jajkiáltás a lelkiség után. Igyekezünk, hogy újra legyen lelkünk, egész lelkünk. Egész lélekkel egész emberek legyünk. A szerző a könyvnek 55. lapján azt mondja: a megújulás jelenti a test gondozását, a lélek uralmát a test felett, a lélekben az összhangot és az akarat uralkodását, a nemzet érdekében való odaadó munkát és az Istenbe való bekapcsolódást.

Frank azt keresi könyvében, miként lehetne neveléssel ilyen új lelkeket vagy újra ilyen lelkeket adni az emberiségnek és a magyar nemzetnek. Végigmegy a nevelés elméletén és vizsgálat alá veszi a neveléstani alapfogalmakat, megfigyeli a gyakorlati nevelést a családban, az iskolában és a közéletben, s bírálja a nevelő eljárást. De mint nevelői lélek nem elégszik meg a vizsgálódással és kritikával, hanem sokoldalú szemlélet és elmélkedés után egységes é.v. alapján felépíti saját gondolatrendszerét.

A könyv három fejezetre oszlik. Az első részben a pedagógia filozófiai alapvetésével foglalkozik. Küzd az egyoldalú intellektualizmus ellen, átfogóbb alapot teremt és ennek érdekében kifejti a voluntarisztikus álláspontot. Kimutatja, hogy a pedagógia értéktudomány és középpontjába az igazságot állítja. Az igazság tartalmának elemzésével eljut a nevelési értékekhez, azokat önállóan rendszerbe foglalja, értékrendszere mellé a valóságot állítja és a tökéletlen valóságnak az értékek felé való közelítésében megtalálja a nevelés célját. Érdekes, hogy a célt nemcsak a való világtól független normatív eszményben, a soha el nem érhető límesben, hanem a tények világában való cselekvésben, a cél felé való törekvésben is látja. Ezzel dinamikus jellegét ad a cél fogalmának s a nevelésnek közelebbi célját a helyes cselekvésben állapítja meg. A helyes cselekvést azonban az embernek saját belső világa felé is irányítja s ezzel bekapcsolja az önnevelést is a nevelésbe. Kiemeli az önnevelésnek különösen a serdültebb ifjúság és a felnőttek nevelésében való nagy jelentőségét. Az önnevelés hangsúlyozásával a nevelés-

célja és az élet célja tovább nem választható el egymástól, a kettő egybeesik és a nevelés addig tart, amíg élünk. Könnyen érthető, hogy ily körülmények közt a szerző a tervszerű hatásokat többre értékeli, mint a veleszületett tulajdonságokat; azt hirdeti, hogy a nemzetek sorsa a nevelésen fordul meg, és a szociális nevelés középpontjába a nemzetnevelést állítja.

Értékes, régi, de eléggé nem méltányolt s azért örökké új igazság, hogy minden nevelői ténykedés alapja a nevelői lélek. Ezt mindenkinek önmagából kell kifejlesztenie. Feltételei a szó és tett összhangja, az állandó önevelés, a szuggesztív erő, az élénk temperamentum, a gyengédséggel párosult erő, a lélekgyógyítás művészete és soha meg nem ingatható bizalom és rendíthetetlen hit a nevelés lehetőségében és javító hatásában. Ez a nevelői lélekről írt fejezet a könyvnek egyik legszebb része, melyben a nevelők nevelője szól hozzánk. A hivatásában megszépült lélek nemes szenvedélye szól e sorokból, azért ajánlom, hogy olvassa el minden nevelő és szívleljk meg különösen azok, akik nevelőket nevelnek.

A második fejezet az etikai neveléssel, a harmadik a logikai nevelésnek néhány kérdésével foglalkozik. Az utolsó fejezetben visszatér a szerző az igazság gondolatához, melyből kiindult és rámutat arra, hogy a logikum nem oly feltétlen vezető az igazság felé, mint az etikum, mely mindig cselekvésre is serkent; hogy a logikum csak az etikum segítségével meríthető ki és határolt, míg az etikum szinte határtalan és a fejlődésnek végetlen utat nyit.

Azzal a jóleső érzéssel tettem le a könyvet, hogy igaz pedagógiát olvastam, mert tudom, hogy a szerző nemcsak megírta, hanem átélte és cselekvéseivel folyton meg is valósítja azt, amit megírt.

Quint József.

Dr. Bognár Cecil: Értékelmélet. Szent István-könyvek. 14. sz. Budapest, 1924. (124 l.)

A forradalmak romboló munkája után bizonyos építő tevékenységet látunk azokban az értékelméleti törekvésekben, amelyek az értékeknek a tényekből való levezetése ellen küzdenek. Ilyen cél szolgálatában látjuk az előttünk levő könyvet, amely bevezető részében helyesen állapítja meg, hogy „az értékek világában mintegy mi teremtünk“ (6. l.). A tényektől élesen elválasztott értékeknek két csoportját: az abszolút (igazság, jószág, szépség) és a relatív (gazdasági) értékeket különbözteti meg. Az utóbbiakkal is bőven foglalkozik, s megállapítja: „...aminek relatív értéke van, annak azért lehet igen nagy értéke...“ (93. l.). Minket inkább az abszolút értékek érdekelnek. Az igazságérték területén tárgyalja az önmagában értékes ismeret kritériumait. Az erkölcsi értékek terén az etikai autonóm álláspontot hirdeti. Szerinte az etika „arra tanít bennünket, hogyan emeljük saját magunk erkölcsi értékét“ (49. l.). Ha eszmények alapján állunk, feltétlenül el kell fogadnunk a szerzőnek azon megállapítását,